

van het waskrijtwerk plaats heeft. Maar dat gebeurt niet in eens.

Hij schildert twee doode roeken in '07; in dit schilderwerk is ascese zooals nog te voren niet geweest was. Hij is uiterst sober; ijl en licht is de fond; de donkere genuanceerde diepten van de veeren voegt hij samen met een sterke aandacht voor de vormen; de koppen en snavels krijgen iets monumentaals. De grootheid, die hem de vormen hadden geopenbaard paart zich aan een donkere maar geconcentreerde kleurendrift. Het is een van de gestrengste werken.

Toevallig lijkt het evenmin, dat hij in die jaren „de Hooglandsche kerk van binnen” eerst teekent, dan een prachtige studie daarvan in olie verf maakt, strak en tegelijk zachtbloeiend van lichte kleuren en eindelijk in waskrijt hetzelfde geeft. Alles is hier dichtbijeen. Duidelijk werken de twee plannen op elkander in. Hier is een knooppunt, dat een nieuw uitgangspunt wordt, twee stroomen vereenen zich en van nu af aan groeien in toenemende kracht de geschilderde stillevens, die als lichamen staan met rijp kleurbloed door de aderen.

Zoo is de rijpe mensch. In onweerhouden overgave had hij de wereld en de kleurnuances van zijn dagen, van het donker en het licht, begeert en gegrepen. Hij had gedroomd en uitgaande van de kleinste dingen, van het kleinste hoekje in de wereld, was hij ver weg gegaan; veel had hij achter zich gelaten en verlaten. Zooveel had hij te zeggen, maar het eigenlijke kon hij toch niet heelemaal geven; hij sprak alleen uit noodzaak en dan weinig, zóó weinig, dat schier niets te verschikken viel als hij sprak en het beste nauwelijks losgelaten scheen uit een gespannen wereld van hoog licht en ravijndonker. Die hooge stille werken uit zijn rijpende jaren, na zijn dertigste, zijn dan als meteoren, even suizend lichtend, de zwigende hechte orde even brekend en dan weer verdwijnend, uit het aardsche-zicht wegzijlend in een onvatbare kosmos. Ze zijn t e r n a u w e r n o o d o p e n b a a r geworden. Het is wel zeker: ze zijn aan de grenzen, waar weinig noodig is om ze terug te nemen.

Na zijn dood is in een portefeuille eene teekening gevonden van een weg met zeer hooge boomen, aan het eind, klein, verdoken, een huisje, heel precies, vensters als menschenoogjes. Maar vooral die boomen — ontzaglijk rijzen ze ten hemel en toch zonder eenige lyrische vervorming; stil staan ze, onbeweeglijk, maar in heel die teekening is één die sidderde en bewogen was, één, die als in de kathedraal van Chartres, gegrepen is van de huiveringen van den geest, als het eigen kleine ik achterblijft als een bestoven pakje kleeren. Eén in die teekening, wiens huivering aangrijpend is: Floris Verster.

Hij heeft de teekening niet voltooid en men begrijpt waarom. Het openbaart dezen zuiveren strengen mensch en zijne ontroeringen, die wij alleen maar vermoeden kunnen in hare verste toppen. In al zijn